

Roll No.....

Total No. of Pages : 5

Total No. of Questions : 9

उत्तरमध्यमा द्वितीयखण्ड वार्षिक परीक्षा 2022-23

विषय कोड : 1201

संस्कृतव्याकरणम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशः— सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचित विकल्पं चिनुत —

6×1=6

(1) वरदराजाचार्यं कर्त्ता अस्ति —

(अ) अष्टाध्यायाः

(ब) लघुसिद्धान्तकौमुद्याः

(स) महाभारतस्य

(द) योगसूत्रस्य

(2) दश भवन्ति —

(अ) वातगुणाः

(ब) वृद्धिः

(स) दीर्घः

(द) यणः

(3) ण्वुल् तृचौ इत्यनेन भवति —

(अ) कृत्य संज्ञा

(ब) विधि संज्ञा

(स) उदात्त संज्ञा

(द) सवर्ण संज्ञा

(4) कर्मण्यण् सूत्रेण भवति —

(अ) कुम्भकारः

(ब) जयकारः

(स) शिलाकारः

(द) पाककारः

(5) कुरुचरः रूपसिद्धम् —

(अ) चरेष्टः सूत्रेण

(ब) चार्थद्वन्द्वः सूत्रेण

(स) जसि च सूत्रेण

(द) झयः सूत्रेण

(6) कालसमय वेलासु तुमुन सूत्रेण जायते —

(अ) लेखितुम्

(ब) भोक्तुम्

(स) गन्तुम्

(द) द्रष्टुम्

2. रिक्तस्थानानि पूरयत —

6×1=6

(क) इति सूत्रेण कृत्य संज्ञा विधीयते।

(ख) प्रत्ययस्य कर्तरि विधायकसूत्रं कर्तरिकृत अस्ति।

(ग) भावकर्मणोः भवन्ति।

(घ) तव्यत प्रत्ययविधायकं सूत्रमस्ति।

(ङ) एधनीयमित्यत्र प्रत्ययः विधीयते।

(च) इत्यत्र यत् प्रत्ययविधानं अचोयत् सूत्रेण कृतम्।

3. उचितमेलनं कुरुत —

6×1=6

(क) इत्यतुकागमः

ण्यत्

(ख) कार्यम्

ह्रस्वस्यपितिकितितुक

(ग) मृजेवृद्धिः

कर्ता

(घ) युवोरनाकौ

माग्यः

(ङ) तृच्प्रत्ययः

जनार्दनः

(च) जनमर्दयति

कारकः

4. सत्यासत्यं लिखत —

6×1=6

- (क) माहेश्वर सूत्राणि चतुर्दश न भवन्ति।
- (ख) 42 प्रत्याहाराः न भवन्ति।
- (ग) भिक्षाचरः इत्यत्र ट प्रत्ययः विहितः।
- (घ) सप्तभ्यां जनेर्ङः सूत्रेण उ प्रत्ययः विधीयते।
- (ङ) जनमेजयः इत्यत्र "खश्" प्रत्ययः जायते।
- (च) ईद्यति इत्यनेन ईकारादेशः भवति।

5. एकपदेन उत्तरत —

6×1=6

- (क) इगुपधाप्रीतिकरः इत्यनेन कः प्रत्ययः ?
- (ख) कुम्भकारः इत्यत्र कः प्रत्ययः ?
- (ग) "एजेः खश्" इत्यत्र कः प्रत्ययः विधीयते ?
- (घ) अचोयत् इत्यनेन कः प्रत्ययः ?
- (ङ) प्रथमा विभक्ति विधायक सूत्रं किम् ?
- (च) सम्प्रदाने का विभक्तिः भवति ?

6. लघूत्तरीय प्रश्नाः —

(क)	आधारः कतिविधः ? नामानि लिखत।	2
(ख)	तृतीयायाः उदाहरणं ससूत्रं देयम्।	2
(ग)	समासः कतिधा ? नामानि लिखत।	2
(घ)	केवल समासस्य लक्षणमुदाहरणं च लिखत।	3
(ङ)	द्वन्द्व समासस्य लक्षणमुदाहरणं च लिखत।	3
(च)	द्विगु समासस्य ससूत्रं सोदाहरणं लिखत।	3

7. दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः —

(क)	टाप्, डीप प्रत्ययस्य उदाहरणद्वयं लिखत।	4
(ख)	अजाद्यतष्टाप उगितश्च इति सूत्रं व्याख्यायताम्।	4
(ग)	दाक्षायणः, गार्गायणः इत्यस्य प्रकृतिप्रत्ययं पृथक् कुरुत।	4
(घ)	चेयम्, एर्धितव्यम् इति प्रयोगाः संसाधयत ?	5
(ङ)	कुम्भकारः, जनमेजयः इति प्रयोगः संसाधयत।	6
(च)	अजा भवती इति प्रयोगः संसाधयत।	6
(छ)	कारकः नन्दनः इति सूत्रशब्दं संसाधयत।	6

8. (अ) संस्कृत भाषानुवादः कार्यः —

5×1=5

(क) वह हरि को भजता है।

(ख) पतीली में पकाता है।

(ग) शालिनी शोभा के साथ जाती है।

(घ) पेड़ से पत्ते गिरते हैं।

(ङ) राम सीता के साथ वन गये।

(ब) हिन्दी भाषानुवादः कार्यः —

5×1=5

(क) रामः रावणं हतवान्।

(ख) राजा विप्राय गां ददाति।

(ग) पिता पुत्रेण सह गच्छति।

(घ) बालिका शिक्षिकाया सह पठति।

(ङ) जलं बिना जीवनं नास्ति।

9. निम्नलिखित शीर्षकानुसारेण निबंधः लेख्यः —

2×5=10

(क) संस्कृत भाषा

(ख) सत्सङ्गतिः।